

**ΕΚΔΟΣΗ ΑΚΑΛΥΠΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ' ΑΞΙΩΣΗ ΕΞ ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΙΣ
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΟΥ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΥ' ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑ
ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΗ**

Η αξίωση εκ των διατάξεων του αδικαιολογήτου πλουτισμού¹ στηρίζεται στην παραδοχή, ότι ο πλουτισμός τινός, (που συντελείται είτε με τη μετακίνηση περιουσιακού στοιχείου από την περιουσία ενός στην περιουσία ενός άλλου είτε με την αποφυγή ελαττώσεως της περιουσίας του πλουτούντος), δεν έχει νόμιμο έρεισμα και συγκεκριμένα δεν θεμελιώνεται ούτε στη βούληση του δότη, (η οποία εξωτερικεύθηκε με έγκυρο δικαιοπρακτικό υπόβαθρο) ούτε σε καταβολή ανταλλάγματος προς τον λήπτη του πλουτισμού ή σε τρίτον, (σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο πλουτισμός δεν καλύπτεται από έγκυρη βούληση του δότη) κι ούτε σε σχετική διάταξη νόμου². Συνεπώς, αδικαιολόγητος (: άνευ νομίμου αιτίας - *sine iusta causa*) χαρακτηρίζεται ο πλουτισμός και όταν αυτός πραγματοποιήθηκε λόγω αδικοπραξίας, η οποία έλαβε χώρα εις βάρος του δότη του πλουτισμού από τον λήπτη ή τρίτον, αφού - προδήλως - η αδικοπραξία δεν είναι σύννομο όχημα μετάθεσης του περιουσιακού στοιχείου στην περιουσία του λήπτη³. Στην περίπτωση αυτήν, ο πλουτισμός θ' αναζητηθεί εκ δύο, συγκλινουσών στην ίδια παροχή (: την καταβολή του συγκεκριμένου χρηματικού ποσού), νομίμων βάσεων της μίας και μόνον αξιώσεως, προς καταβολή του ποσού αυτού : μίας βάσεως που θα στηρίζεται στις διατάξεις του ΑΚ περί

¹ ΑΚ 904 επ.

² **Ζέπος**, ΕνοχΔ, Β' Μέρος, (Ειδικόν), Κεφ. ζ' § 28 Ι γ' σελ. 689 επ. Σταθόπουλος, στον ΑΚ των Γεωργιάδη / Σταθόπουλου, Εισαγ. άρθρων 904-913 περιθ. αριθ. 33, 34, 35 και υπό το άρθρο 904 περιθ. αριθ. 30 επ. **Δεληγιάννης / Κορνηλάκης**, Ειδικό ΕνοχΔ, τ. ΙΙΙ, 1992, § § 317 - 319, σελ. 39 επ. **Καυκάς**, ΕνοχΔ, 1975, υπό το άρθρο 904, § 3 σελ. 637 επ. **Ματθίας**, Η έννοια της «επικουρικότητας» των απαιτήσεων αδικαιολογήτου πλουτισμού και η επικουρική άσκησή τους, ΕΛΔ 31,497 επ. ΑΠ 439/1989 ΕΛΔ 31,1256.

³ **Σταθόπουλος**, ανωτ. Εισαγ. άρθρων 904-913 περιθ. αριθ. 36.

αδικοπραξιών (άρθρα 914, 297 και 298) και μίας βάσεως, που θα στηρίζεται στις διατάξεις του ίδιου Κώδικα, περί του αδικαιολογήτου πλουτισμού (ΑΚ 904 επ.)⁴. Κατά ταύτα, νομίμως ο δότης πλουτισμού, δι' αδικοπραξίας του δράστη και πλουτήσαντος από αυτήν, ζητεί έννομη δικαστική προστασία, όταν στηρίζει την αξίωσή του προς απόδοση χρηματικού ποσού, αφενός ως *sine iusta causa* πλουτισμό του λήπτη / εναγομένου κι αφετέρου ως αποζημίωση λόγω αδικοπραξίας. Συνακολούθως, ο εκδίδων τραπεζική επιταγή, εν γνώσει του πως δεν θα έχει διαθέσιμα κεφάλαια στην πληρώτρια Τράπεζα κατά τους ανωτέρω κρίσιμους χρόνους, με αποτέλεσμα να μην εξοφλείται το χρηματογράφο αυτό κατά την εμπρόθεσμη εμφάνισή του στην εν λόγω Τράπεζα, αφενός αδικοπρακτεί, αφού παραβιάζει δικαιοκονικά κανόνα, ο οποίος έχει θεσπισθεί και για την προστασία ιδιωτικού συμφέροντος και, συγκεκριμένα, του συμφέροντος του νόμιμου κομιστή της επιταγής να εξοφληθεί αυτή⁵ κι αφετέρου καθίσταται πλουσιότερος επί ζημία του λήπτη της, χωρίς νόμιμη αιτία, αφού - μολονότι έχει συμβατική υποχρέωση, που απορρέει από τη σύμβαση της επιταγής, ωστόσο - διαπράττοντας το οικείο έγκλημα, εκ του άρθρου 1 ν.δ. 1325/1972, άρα και το αντίστοιχο αστικό αδίκημα, αποφεύγει να προβεί σε μείωση της περιουσίας του, καταθέτοντας στην πληρώτρια Τράπεζα χρηματικό ποσό αντίστοιχο προς αυτό της επιταγής. Υπό την προϋπόθεση όμως, ότι ο πλουτισμός του λήπτη διήλθε απευθείας από την περιουσία του βλαβέντος, δηλαδή χωρίς παρεμβολή της περιουσίας τρίτου προσώπου, το οποίο να ενεργεί για δικό του λογαριασμό⁶ και εν προκειμένω, πράγματι, για τον (αδικαιολόγητο) πλουτισμό εκείνου, ο οποίος αφήνει ακάλυπτη επιταγή που εξέδωσε, δεν μεσολαβεί η περιουσία της πληρώτριας Τράπεζας, αφού ο πλουτισμός του τελευταίου δεν επήλθε με μετακίνηση στοιχείου στην περιουσία του, ώστε να μεσολαβήσει η εν λόγω Τράπεζα, παρά με αποφυγή ελάττωσης της

⁴ **Σταθόπουλος**, ανωτ. Βλ. για τη θεωρητική θεμελίωση του μορφώματος της «συρροής νομίμων βάσεων της αξιώσεως» ή της «ενιαίας αξιώσεως πολλαπλώς θεμελιωμένης», **Απ. Γεωργιάδη**, Η «συρροή αξιώσεως» επί συνδρομής συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης, Δ. 6 σελ. 43 επ. **Τον ίδιο**, στον ΑΚ των Γεωργιάδη/ Σταθόπουλου, υπό το άρθρο 247 περιθ. αριθ. 29).

⁵ ΕφΑθ 988/2000 ΕΛΔ 41,812. ΕφΑθ 10480/1999 ΕΛΔ 41,1393. ΕφΑθ 10552/1996 ΕΕμπΔ 1997,542. ΕφΘεσ 147/1991 ΕΛΔ 33, 1281. ΕφΑθ 3770/1990 ΕΛΔ 31,1519.

⁶ ΑΠ 403/1991 ΕΛΔ 33,78. ΑΠ 1613/1999 ΕΛΔ 41,439. **Ζέπος**, ανωτ. § 28 I 2 β. **Κανκάς**, ανωτ. υπό τα άρθρα 904-907 § 3 β, in finem.

περιουσίας του και, συγκεκριμένα, με αποφυγή εξοφλήσεως της επιταγής, οπότε ο πλουτισμός εκπορεύθηκε απευθείας από την περιουσία του δότη.

Τέλος, εν όψει του ότι ο ενάγων ασκεί επικουρικούς την αξίωση εκ του αδικαιολογήτου πλουτισμού, κατά την έννοια του άρθρου 219 § 1 ΚΠολΔ, λεκτέα και τα εξής : η δικονομική επικουρικότητα, που θεσπίσθηκε με την προδιαληφθείσα διάταξη του ΚΠολΔ, ρυθμίζει την έννομη δυνατότητα του διαδίκου να προβάλλει και άλλη νόμιμη βάση της αγωγής του, για την περίπτωση, κατά την οποία θ'απορριφθεί εκείνη που προβάλλει κατά κύριο λόγο. Ακολούθως, κατ' αρχήν, η επικουρική- κατά το ουσιαστικό δίκαιο - νομική φύση της αγωγής εκ της ΑΚ 904, (κι αν ακόμα γίνουν δεκτά τα υποστηριζόμενα από την οικεία άποψη), δεν εμποδίζει την επικουρική σώρευση του δικονομικού αιτήματος να ερευνηθεί ο αδικαιολόγητος πλουτισμός του εναγομένου, για την περίπτωση απόρριψης του κυρίου αιτήματος της αγωγής⁷, εκτός εάν, εν όψει του πραγματικού της αγωγής, η κατ' ουσίαν απόρριψη του κύριου αιτήματός της, ως αβάσιμου, οδηγεί αναγκαίως σε αβασιμότητα και του επικουρικής ασκουμένου αιτήματός της.

Επομένως, **κατά μία άποψη**, η υπό κρίση αγωγή, στηρίζεται μεν νόμω, κατά συρροή, και στις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού, όμως το οικείο αίτημά της, ασκούμενο επικουρικός, υπό την προεκτεθείσα έννοια, είναι απορριπτέο από τούδε, για την οικονομία της δίκης, ως αβάσιμο, διότι η κατ' ουσίαν απόρριψη του κύριου αγωγικού αιτήματος θα σημαίνει αναγκαίως πως δεν υφίσταται η επικαλουμένη από τον ενάγοντα αδικοπραξία και, εντεύθεν, ότι δεν επήλθε αδικαιολόγητος πλουτισμός του εναγομένου.

Κατ' άλλη γνώμη : Η αγωγή εκ του άρθρου 904 ΑΚ είναι επιβοηθητικής φύσης και, συνεπώς, δύναται ν' ασκηθεί μόνον όταν ελλείπουν οι αναγκαίοι όροι της εκ συμβάσεως ή της αδικοπραξίας αγωγής⁸. Η παραδοχή όμως αυτή ισχύει μόνον υπό την προϋπόθεση, ότι η αγωγή του αδικαιολόγητου πλουτισμού θεμελιώνεται στα ίδια πραγματικά περιστατικά, στα οποία θεμελιώνεται και η αγωγή από τη σύμβαση ή την

⁷ **Σταθόπουλος**, στον ΑΚ των Γεωργιάδη / Σταθόπουλου, Εισαγ. άρθρων 904-913 περιθ. αριθ. 27. **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 219 § ΙΙΙ 5 σελ. 980. **Ματθίας**, ανωτ. § ΙΙ σελ. 497, υποσημ. αριθ. 4. ΕφΠειρ 21/1999 ΕλΔ 40,1760.

⁸ ΑΠ 1576/1983 ΝοΒ 32,1354. ΑΠ 890/1982 ΝοΒ 31,1156.

αδικοπραξία⁹. Επομένως, κατά τη μειοψηφούσα γνώμη, στην υπό κρίση περίπτωση, η αγωγή δεν στηρίζεται νόμω και στις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού, (είτε συγκλινόντως είτε επικουρικώς), διότι τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία συγκροτούν την ιστορική βάση της αδικοπρακτικής ευθύνης της εναγομένης ταυτίζονται απολύτως με εκείνα που απαρτίζουν την ευθύνη της λόγω αδικαιολογήτου πλουτισμού της.

⁹ ΑΠ 890/1982 ΝοΒ 31,1156. ΕφΑθ 9612/1989 ΝοΒ 38,107.